

מנגלה האנושי והמתחסד של הרופא הרוצח מנגלה. מנגלה-אברמובסקי מצטט את המשורר הגרמני וולפגנג פון גתה. לפני שהוא שולח את הילדים למישרפות.

מנגלה אנושי שוקן התיאטרון הגרמני ממוצא יהודי, קל-אוס אברמובסקי, הוא האיש המגלם את גילגולו

מוכרת עד היום כתסריטאית ועבדה יחד עם אישטוואן סאבו על התודעות, ועם פאל ארדוש על נסיכה. עשתה במימון של הטלוויזיה ההונגרית ועם המפיק הגרמני אקוש ראכס (מי שהיה מעורב גם בהפקת שלום לך בן, שהוצג בישראל בהצלחה ניכרת) סרט בשם אליסיום — שפירושו בלטינית הוא: גן עדן.

אליסיום הוא מחנדההשמרה דמי יוני. לא היה כזה במציאות, אם כי הרגם

ז'ולט קויד קובאטש עם צוות שחקנים מכוונד מאוד בסרט בשם הנעדרת, המנסה לתאר אנשים נואשים השבוים כל אחד במעגל המבודד שלו, והמנסים לפרוץ מן המציאות הכושלת אל החלום שהוא לפעמים ההצלחה, או החרות, או שניהם גם יחד. אבל הסרט כליכך שיטחי וכליכך רדוד, עמוס בהפגנות היסטוריה מכל הסוגים ובקליי שאת דוגמת שחקנית כושלת המרמה לעצמה שהיא מעלה אוונגארד שאיש

היקרות ביותר, עם אפשרות לכוונן לגודל הראש ועם ספוגיות רכות שאינן לוחצות על האוזניים.

מחוץ למנין

ד וקא מזה שנראה כתחילת השיר בוע כמבטיח אירוע קולנועי אידי-אלי, רק הגדיל את האכזבה. יש סרטים שבתוך זמן קצר אשכח לגמרי, וכאלה שהיום, כמה ימים אחרי הונגריה, כבר קשה לי להיזכר בהם: סאטירה מסור-בלת על הונגריה לפני מילחמת העולם השנייה (לפני מאתיים שנה של גיולה מר, סרט שייצג את הונגריה בפסטיבל ברלין שנערך בימים אלה והוא מלא בכריחות אנטישמיות בסיגנון דר-שטימר); סאטירה נוספת מגושמת על המעמד הבינוני החדש, ומשבר גיל 40' (זמן — אחת האכזבות הגדולות של בימאי מוכשר מאוד בשם פיטר גותאר, שאת סירטו הקודם, הזמן עמד מלכת, ראו בישראל); קומדיות בסיג' נוד-ברוקס — או, במיקרה זה, צריך לומר: גולאש — שמאחוריהן מוחכמים היטב רמוזים על החברה ההונגרית בת-ימינו, השקועה ברדיפה אחרי מותרות, וסרט יומרני מאוד של הבימאי הידוע

מי קלחת אחרונה בגן-עדן

וזה היה עצוב. עצוב בעיקר משום שאותו קומץ עיתונאים מכל העולם — שאותם מזמינה הונגריה מדי שנה לגלות את הסרט ההונגרי, ומעניקה להם אירוח כיר המלך וגישה לארכיוני הסרטים, אפשרות לראות כל סרט שנעשה שם ככל תקופה שהיא — מגיעים עם ציפיות ורצון טוב לאהוב את התעשייה הזאת. שהצמיחה כמה מן הצלמים והעורכים הטובים בעולם, מלבד אותם בימאים שכל פסטיבל מתכבד בסרטיהם, כאישטוואן סאבו או מיקלוש יאנצ'ו.

הפעם פשוט לא היה ממה להתפעל, חוץ ממרכזיהקונגרסים החדש, שנועד לתת לסרט ההונגרי את מיטב התנאים האפשריים: מרכז מפואר ביותר, צמוד לבית-מלון מפואר השייך לרשת נובל טל והמוכיר בכל אפשרויותיו מלון מערבי לכל דבר.

העונדה שאין צורך לצאת החוצה בקור של מינוס 15 מעלות, ודי לעבור מיסדרון אחד כדי להימצא באולמי ההקרנה, מפנקת מאוד את העיתונאי. האולם הגדול מכיל קרוב אלפיים מקומות-ישיבה, ההקרנה היא באיכות מעולה, ומערכת התרגום הסימולטאני פועלת היטב. האוזניות, למשל — שהן מקור התלאות והסבל לכל עיתונאי שצריך לראות בשעה סרטים ביום בעזרת מכשיר המכאיב פיסיית לאוזניו — הן המשוכללות ביותר שנתקלתי בהן עד היום בפסטיבלים, וכנראה גם

יה זה פראנק קאפרה, האב, שאי-מר בשעתו, בהוליווד, את המיש' פט הידוע. לא די להיות הונגרי — צריך גם להיות מוכשר. הוא אמר זאת בתגובה לציפיות, שלא תמיד התממשו. מכמה הונגרים אחרים, שניסו להיקלט בתעשיית-הסרטים האמריקאית, בת-קופת תור הזהב שלה.

כעשור אחרון ידעה הונגריה תור-זהב פרטי משלה בתעשיית-הקולנוע. זה כמה שנים ברציפות מעוררת חברת הונגרופילם — חברת הסרטים ה-הונגרית הלאומית את קינאתם העזה של אנשי התעשייה משני צידי מסך-הברזל. מאות פרסים בינלאומיים, שיווק לכל ארצות-העולם, אירועים קולנועיים בחוץ ובבית (בשנה האחרונה כלבר ערכה הונגריה 106 אירועים קולנועיים, שבועות קולנועיים, פסטיבלים ואירועים באוניברסיטות ובקולג'ים, כולל בארצות-הברית); אבל דווקא השבוע הזה, שנועד לחגוג מלאות 30 שנה להונגרופילם כבודאי פשט, ושבו הוזמנתי להשתתף, הזכיר לי את המישפט של קאפרה. כי דווקא בשנת-יומולדת זו עמד הקולנוע ההונגרי גרי בסימן של משבר, ירידה, רדידות — כקיצור, אותה התעשייה שידעה להפתיע באנגיוורה, במפיסטו, בהת-דווקא עומדת השנה בפעם הראשונה מזה שנים רבות מבלי שיהיה לה סרט אחד שתוכל להצביע עליו ולומר — ולוא בשבילו היה כדאי.

אסקימו לימון אהבה עד טיפת הדם הראשונה היא קומדיה אופיינית בנוסח אסקימו לימון. על אהבתם של בני טיפשעשרה, אשר אינם מסוגלים לנלות אחריות למעשיהם.

שלו נלקח מאותו חלק של טרזיני שטאט ששימש לגרמנים כחלון-ראווה לביקורי הצלב האדום. למעשה, זהו גם שם הרומאן, שהתפרסם מאוד בהונגריה מאת אימרה קוי, ושעל-פיו עשתה סאנטו את סירטה.

הסיפור מורכב משני חלקים. בראי-שון מסופר על מישפחה יהודית מיוחסת, מאותן מישפחות בנות-זמול, שהותר להן להישאר בבתיהן בתקופת הנאצים אם כי בהגבלות מסויימות — למשל, היה עליהן לשאת תלמי צהוב בצאתן מן הבית, ונאסר עליהן לצאת ממנו עם רדת החשיכה. ילד בן 10, בנו של פרופסור למוסיקה ידוע-שם, יוצא לבקר חבר, ונתפס על-ידי המיטרה ההונגרית במסגרת מצור על יהודים, לשם גירוש למחנות-ההשמדה. כשי הילד אינו חוזר הביתה, פונים ההורים המיואשים לחבר, נוצרי בעל קשרים עם צמרת השליטון ההונגרי, בתיקווה להחזיר הביתה את הילד, שנחטף כי אילור-כטעות. החבר מוכן לעזור אך אינו מסוגל.

את גלגלי המכונה איי אפשר לעצור, וכל בורג שבה עושה את תפקידו היטב. דרך שורה ארוכה של פניות ותחינות — של ההורים לידידיהם באוניברסיטה ושל החבר לאנשים בעלי-סמכות — מתגלה האדישות

לא מבין, אשה בוגרת רעבה לסקס הסובלת השפלות ובלבד שלא תאבד את מאהבה החי כטפיל על חשבונה, וגיבור אומלל שריגשותיו שולטים בו במקום ראשו, ואחרי שתי תאונות-טיס נשלל ממנו רשיונו אך הוא חולם על השמיים.

אבל אם בכל זאת היה משהו שלמי-ענו כדאי להגיה לכוראפשט, הרי אלה הנוף הנפלא של הרנובה המושלגת וארמונות לבנים, המיסעדות הציבי-עוניות, הפפריקה והפאלינקה, אותו משקה אלכוהולי ממישמש, והוילמוש, מן האגסים, מחממים את קרבייך ביום חורף קר כקרת. אבל ביחוד היה זה בשביל סרט שראיתי „מחוץ למניין“, כאחד מאלפיההטלוויזיה ההונגרית. סרט זה, השייך לסידרת הנסינות האחרונות לטפל בנושא הכבד ביותר שהיה אי-פעם, השואה, בדרכים לאישגרת-יות, עשה עבורי את השבוע והיה המשך ריגשי לסרט מסוג שונה לחלוטין שרי-איתי באותה בודאפשט בשנה שעברה. אז ראיתי את טיול מאורגן של גיולה גאוזק, שעקב במצלמתו בלי מילה אחת של פרשנות אחרי קבוצת ניצולי אושוויץ, שיצאה לטיול מאורגן באתר-ההשמדה שהפך לשדה פורה, הפעם, מנקודת ראות שונה לחלוטין, חזרה אליי האימה: אריקה סאנטו, שהיתה

קובאטש, הנעדר. זהו סרט על מציאות ועל חלום של כל מיני אנשים השבוים בידי גורלם ואשר לעולם אינם מצליחים לממש את שאיפות חייהם.

הנעדר לילי מונורי (לבושה בכגד-הגוף) המגילמת דמות של שחקנית כושלת, השורגה כל ימיה באשליות, בסרט של ז'ולט קזדי